

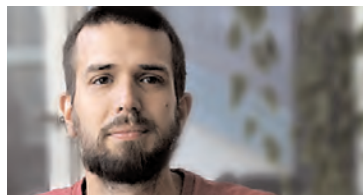
Brasilien allt viktigare i Honduras

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Honduranska demonstranter trotsade i måndags kuppregimens undantagstillstånd och visade sitt stöd för den störtade presidenten Manuel Zelaya som i förra veckan överraskande dök upp på den brasilianska ambassadens balkong. Ambassaden är fortsatt omringad och Brasilien utmanar nu USA:s ledande roll i ansträngningarna för att lösa krisen.

ANALYS

Kuppen i Honduras
av Jon Weman

Zelayas återkomst satte igång en kedja dramatiska händelser. Honduras gick in i den fjärde månaden sedan kuppen med undantagstillstånd i hela landet. Den första förhoppningen hos Zelaya och hans anhängare uppges varit att en manifestation på uppemot en halv miljon skulle samlas i Tegucigalpas centrum och tvinga kuppregeringen till förhandlingar. Ett över 24 timmar långt utgångsförbud omintetgjorde dock den förhoppningen. Tidigt på tisdag morgon gick polisen till våldsam attack mot de demonstranter som trotsat utgångsförbudet. Honduransk polis har bekräftat två döda; under lördagen uppgav talesmän för motståndsrörelsen att ytterligare en kvinna, en student som led av astma, dött på sjukhus till följd av den tårgas hon inandats. Polisoperationen fortsatte med razzior, husrannsakingar och gripanden utan domstolsorder i flera bostadsområden. En del av de hundratals gripna inhystes i två idrottsanläggningar, med oundvikliga associationer till Pinochets kupp i Chile 1973.

Trots att den ursprungliga planen inte förverkligades elektrifierade

Zelayas återkomst motståndsrörelsen. Inte bara var den ett synligt framsteg och ett bevis på att han inte övergett sina hårt ansatta anhängare, att han lyckats passera alla gränskontroller och vägspärrar drog dessutom löje över militären och polisen.

Förutom demonstrationer har motståndsrörelsen hittills använt vägblockader och strejker, men veckan efter Zelayas återkomst behövdes det inte ens; landet tillbringade fler timmar under utgångsförbud än förut och alla vägar till huvudstaden stängdes. De ekonomiska förlusterna av denna självparalysering är enorma; företagargrupper har krävt att varutransporter släpps förbi vägspärrarna, men de har inte vacklat i sitt stöd för åtgärderna i övrigt. Tvärtom, de viktigaste näringslivsorganisationerna meddelade i förra veckan att de kommer att utlysa landsomfattande lockout om Zelaya återinsätts.

UNDER HELGEN TOG Michelettiregeringen nästa steg: den utropade ett 45 dagar långt undantagstillstånd, som ger polis och militär rätt till godtyckliga gripanden, att inskränka rätten att resa inom landet, förbjuda offentliga möten och demonstrationer, och stänga ned radio- och TV-kanaler. Allt detta gör kuppregeringen redan, men utropandet av undantagstillstånd betraktas ändå allmänt som en signal om upptrappad repression.

Natten till i måndags bröt sig polis in i och stängde Radio Globo och tevekanalen Canal 36, de sista etermedier som stått på Zelayas sida.

Syftet med undantagstillståndet kan vara att ersätta de totala utgångsförbuden med en mekanism som inte har lika stora ekonomiska konsekvenser, men samtidigt hindrar en kraftsamling från Zelayas anhängare.

45 dagar täcker nästan hela den tilltänkta valkampanjen fram till det planerade valet i slutet av november. Micheletti offerar på det här sättet i praktiken de sista för-

hoppningarna om något internationellt erkännande av valresultatet.

Zelaya ändrade under söndagen sin slogan till "Fosterland, återinsättning och besegrande av diktaturen", en term som han tidigare inte använt. I måndags kom dock vissa signaler från kuppregimen om att undantagstillståndet kan komma att lättas eller dras in.

RUNT SJÄLVA DEN brasilianska ambassaden har polis och militär upprättat en järnring, skurit av vatten, el och telefon, satt upp störningsanläggningar för att bryta alla mobilförbindelser, och bara släppt igenom mycket begränsade leveranser av förmödenheter (vatten och el återställdes efter 30 timmar). Under fredagen anklagade Zelaya och Brasiliens utrikesminister Celso Amorim militären för att attackera ambassaden med en icke identifierad giftgas – enligt en uppgift importerad från Israel – orsakande illamående, blödningar, migrän och andningssvårigheter.

Under helgen gav Michelettiregeringen Brasilien tio dagar att lämna ut Zelaya eller ge honom asyl, med hotet att annars dra in dess diplomatiska status, även om de lade till att de inte "planerar" att storma ambassaden.

INTERNATIONELLT SÅ ledde den senaste krisen till att FN:s säkerhetsråd för första gången uttalade sig, på Brasiliens anmodan, med en uppmaning till kuppregeringen att ovillkorligen respektera ambassadens suveränitet. Viktigare, så placerade händelserna Brasilien i centrum för allas uppmärksamhet. Amorim förklarade sig "inte ha någon aning om" hur Zelaya tog sig till Tegucigalpa, men ingen tror annat än att manövern var överenskommen på förhand, väl tajmad för att sammanfalla med G20-mötet i Pittsburgh i förra veckan, där Amorim och Brasiliens president Lula da Silva hade hela världspressen tillgänglig. Brasilien utmanar genom detta drag USA:s

ledande roll i ansträngningarna att lösa krisen och seglar upp som något av "det internationella samfundets" inofficiella talesman i dialogen med Micheletti – Lula kommenterade genast dennes tidsfrist med "vi tar inte hänsyn till ultimatum från kuppmakare" och "det har blivit hög tid att sätta stopp för kuppregeringen".

LA JORNADA-JOURNALISTEN Raúl Zibechi ser ett större sammanhang i bakgrunden. Nyligen kritiserade Brasilien utplaceringen av USA-baser i Colombia, men ifrågasatte samtidigt också återaktiverandet av USA:s 4:e flotta, som patrullerar Karibien och mellersta Atlanten. Under september sade Paraguay samtidigt upp sitt avtal om utstationering av 400 amerikanska soldater i Chaco nära den bolivianska gränsen, något som länge varit ett krav från folk-rörelser i landet, men också från Brasilien. Soldaterna var sysselsatta med humanitärt arbete, men enligt människorättsorganisationen SERPAJ samlade de också in underrättelser och tränade säkerhetsstyrkor knutna till lokala jordägare.

Zibechi ser i detta ett mönster av en brasiliansk offensiv för att ta över USA:s positioner i hela regionen.

Krönikören Horacio Verbitsky påpekar i argentinska Pagina 12 att Argentina, i Honduraskonflikten liksom i andra viktiga internationella frågor de senaste åren, övergett sin tidigare rivalitet med Brasilien och istället gått in för en utrikespolitik nära koordinerad med sin större granne.

Enligt Zibechi är den nordamerikanska reträtten redan ett faktum och Brasilien kliver bara in i det "tomrum" som uppstått. Enligt andra analytiker är USA tvärtom i färd med en ny offensiv för att återta förlorad terräng i Latinamerika (se Arbetaren 33/2009). I så fall får man anta att Brasilien ser det som en svag och desperat ansträngning, möjlig att utmanövrera.

utrikes@arbetaren.se